

Өндіріс шығындары

Орындаған: Улыбаева Жанар
Абен Назерке
(ЛОГИСТИКА)

Тексерген: Дуламбаева Р.Т.

Мазмұны:

- Қарастырылатын сұрақтар
- Сұрақтарға жауаптар
- Тақырыпты бекітуге арналған викторина
- Есеп және тест
- Қолданылған әдебиеттер тізімі

Сұрақтар:

- Экономикалық шығындары
- Уақыт аралықтағы шығындар
- Ұзақ мерзімдегі шығынның қисығы
- Уақыт аралықтағы өндірістік шығындар

Осы тақырыпта өнім көлемі мен оны
өндіруге кететін **шығындардың**
арасындағы байланысты айтамыз

1. Экономикалық шығындары

Шығын дегеніміз игіліктерді өндіру үдерісінде тұтынылатын өндірістік ресурстар құнының ақшалай көрінісі

Өндіріс шығындары – бұл өнімді өндіруге кететін шығындар

ШЫҒЫНДАР

Бухгалтерлік
шығындар

Айырмашылығы
– уақытша
шығындар

Экономикалық
шығындар

- **Бухгалтерлік шығындар** дегеніміз сырттан алынған ресурстар үшін төленетін ақшалай төлемдер

Жалдамалы
жұмысшыларға
төленетін
еңбекақы

Қаржылық,
заң
қызметтерді
төлеу

Шикізат пен
материалдар
ды төлеу

- **Экономикалық шығындар** – барлық шығындар, сонымен қатар фирманың өз қорларын пайдаланғандағы табысын да айтамыз

2. Уақыт аралықтағы шығындар

- Шығынға фактор уақыт аралығында бір ғана себеп болса ол, **қысқа мерзімді**, ал фактор көп болса **ұзақ мерзімді** болады

□ **ТС – жалпы шығындар**. $ТС = ТС(Q)$.

Фирманың өнімді өндіруге және оны сатуға жұмсайтын барлық шығындарының

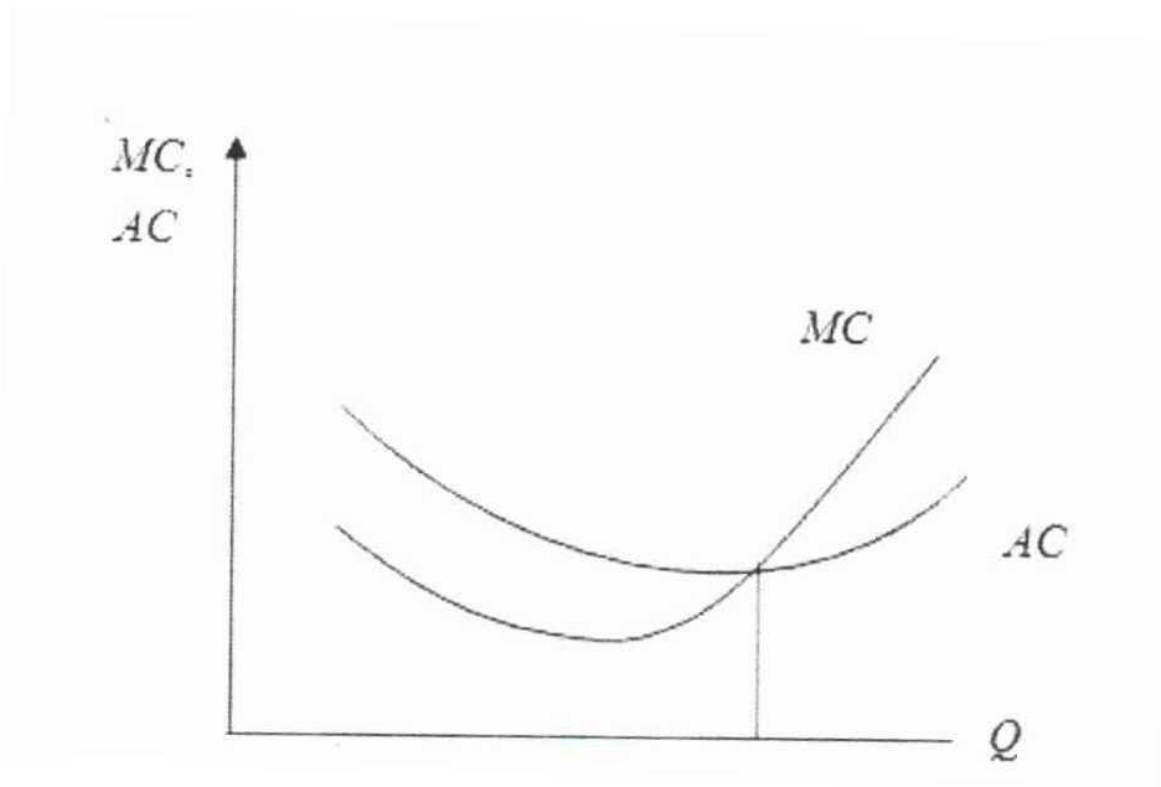
жиынтығы: $ТС = FC + VC$

Тұрақты
шығындар-өнім
шығару көлеміне
тәуелсіз

Айнымалы
шығындар – өнім
мөлшеріне
байланысты өзгереді

Қысқа мерзімде
технологияның
пайдалану
нәтижесінде өзгеруі
мүмкін

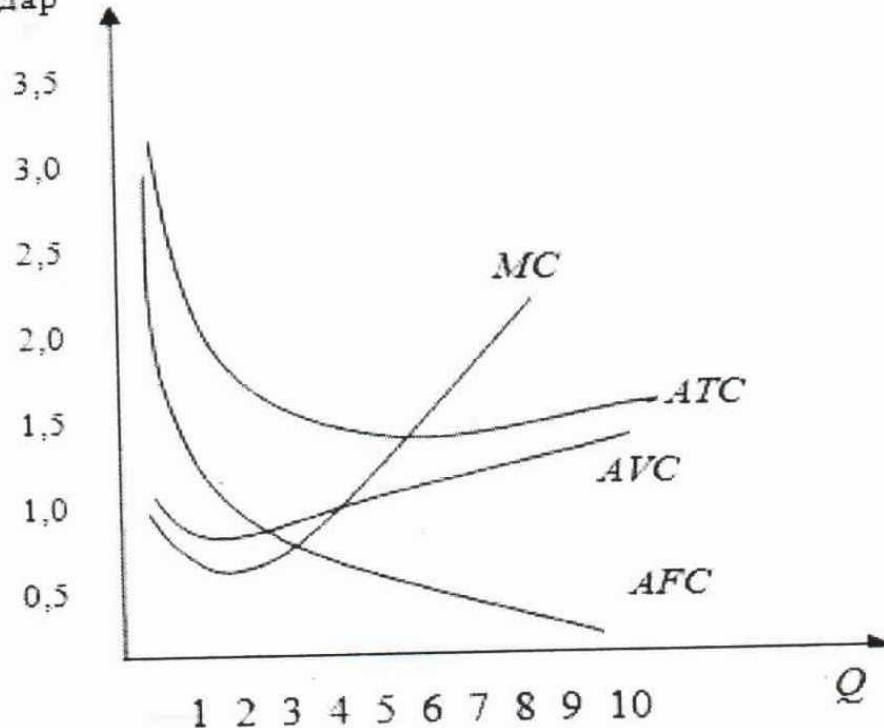
- Орташа жалпы шығындар: $ATC = TC/Q$
- Орташа тұрақты шығындар: $AFC = FC/Q$
- Орташа айнымалы шығындар: $AVC = VC/Q$

Қысқа мерзімді шығындар кезінде ең басты өзгермелі фактор ол, **еңбек** болып табылады

$$Q(L) = F(L, \bar{K})$$

Шығындар

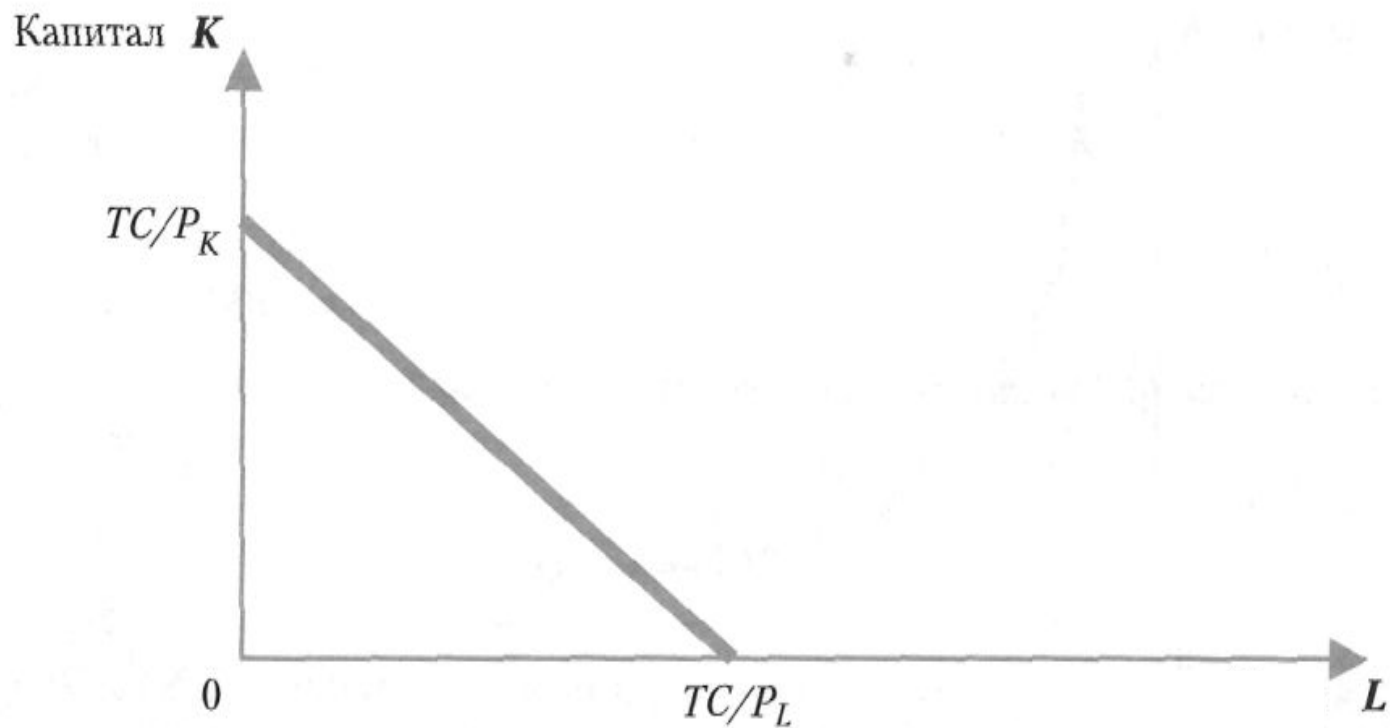

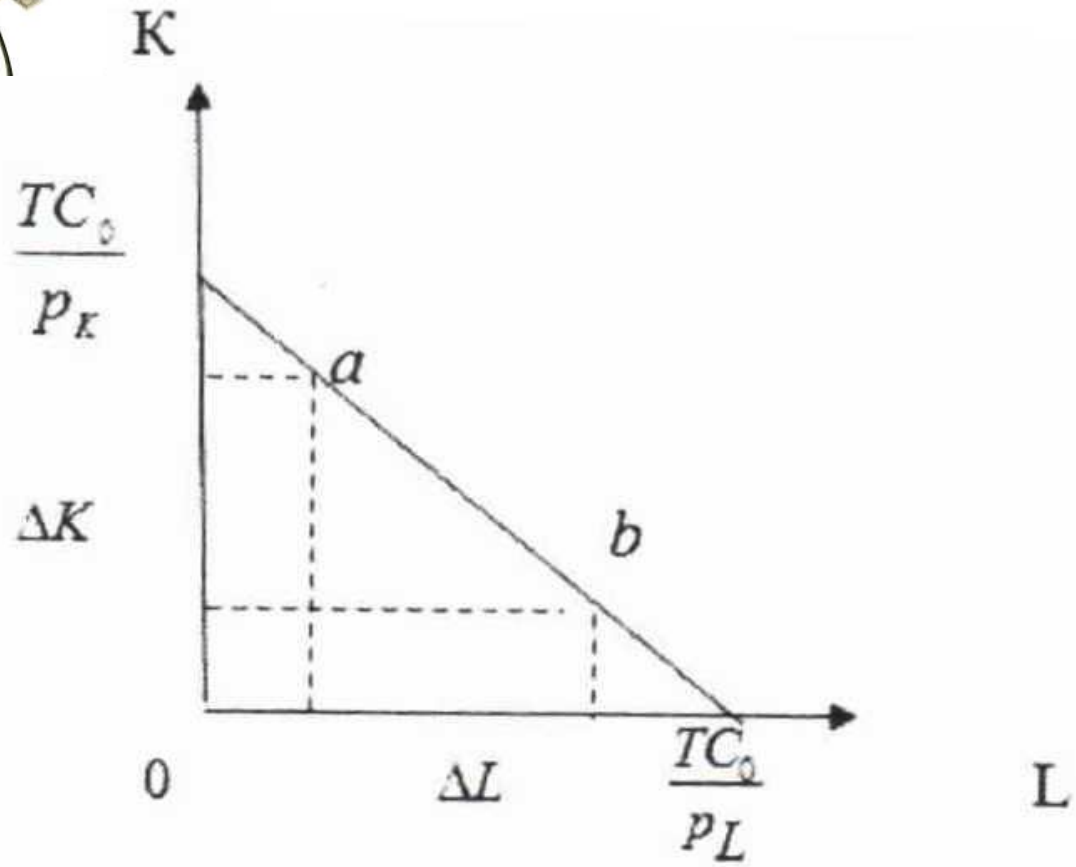
Ұзақ мерзімде фирма барлық өндіріс факторларының шығындары өзгерте алады, фирма белгілі өнім көлемін шығару үшін ең кіші шығынды факторлар жиынтығын алады

- Өнім шығару үшін K, L – керек, жалпы шығын формуласы – $TC = p_L * L + p_K * K$

- Изокоста дегеніміз бағасы бірдей факторлар жиынтықтарының көпшілігі орналасқан қисық: $p_L * L + p_K * K = TC_0$

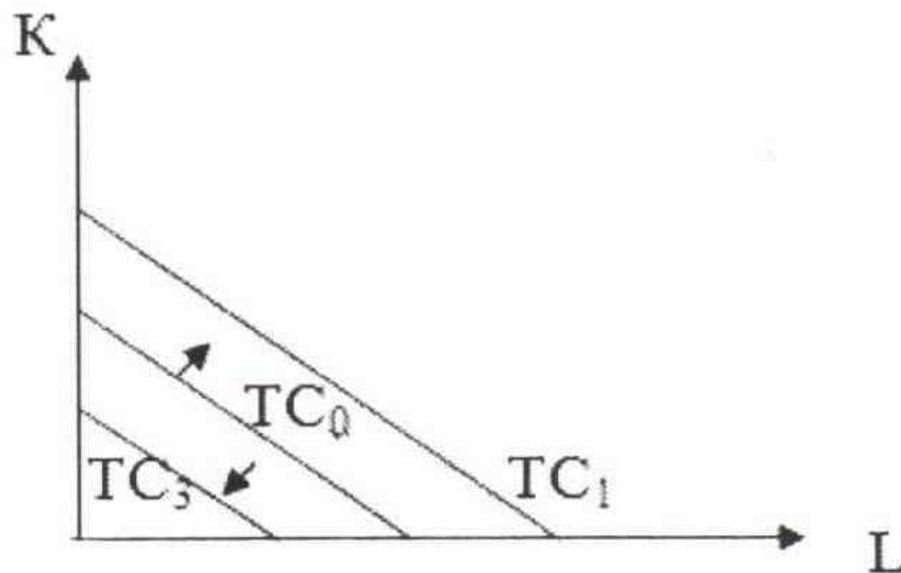
- Изокоста қарама қарсы иілуде, изокостаның иілуі: - $\Delta K/\Delta L$
- $p_L \cdot L' + p_K \cdot K' = TC_0$
- $p_L \cdot L + p_K \cdot K = TC_0$
- $p_L \cdot \Delta L + p_K \cdot \Delta K = TC_0$
- Изокостаның иілу бұрышын табамыз
- $\Delta K/\Delta L = - p_L/p_K$
- $K = - p_L/p_K \cdot L + TC_0/p_K$
- $- p_L/p_K$ – изокоста иілу бұрышы тең

□ Изокостаның жылжуы:

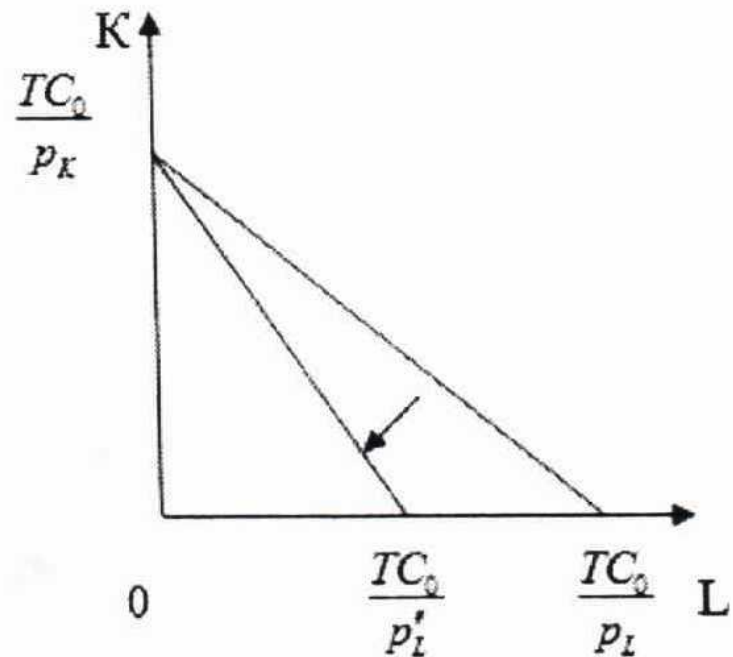
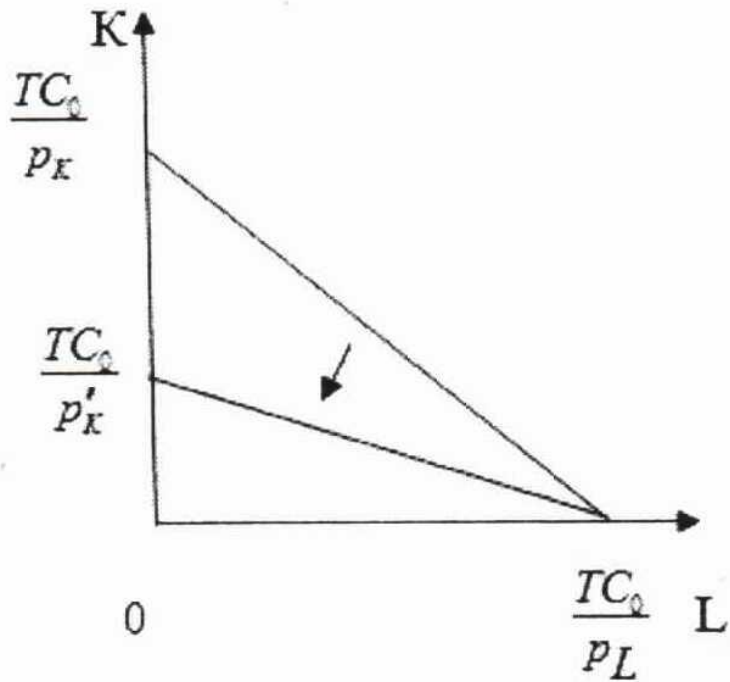
$TC_1 > TC_0$ болса, изокоста координаталар жүйесінің басынан алысырақ жартылай жазықтықта орналасады

□ $TC_3 > TC_0$ болса, координаталар басына жақынырақ жартылай жазықтықта орналасады, функциясы:

$$p_L \cdot L + p_K \cdot K = TC_3$$

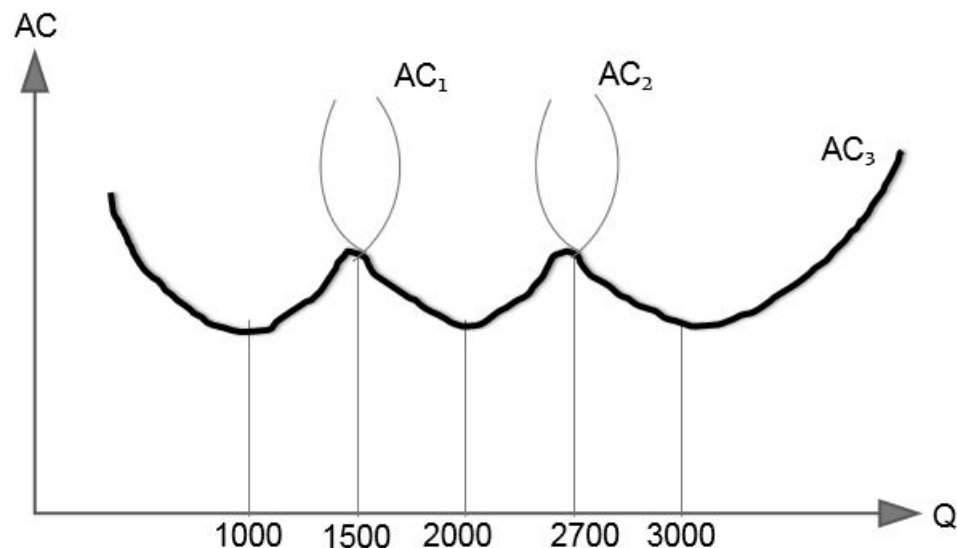

- Изокостаның бұрылуы:
- $P_K - P'_K$ дейін өссе жоғарыдан төмен қарай бұрылады
- $P_L - P'_L$ дейін өссе, оңнан солға қарай бұрылады

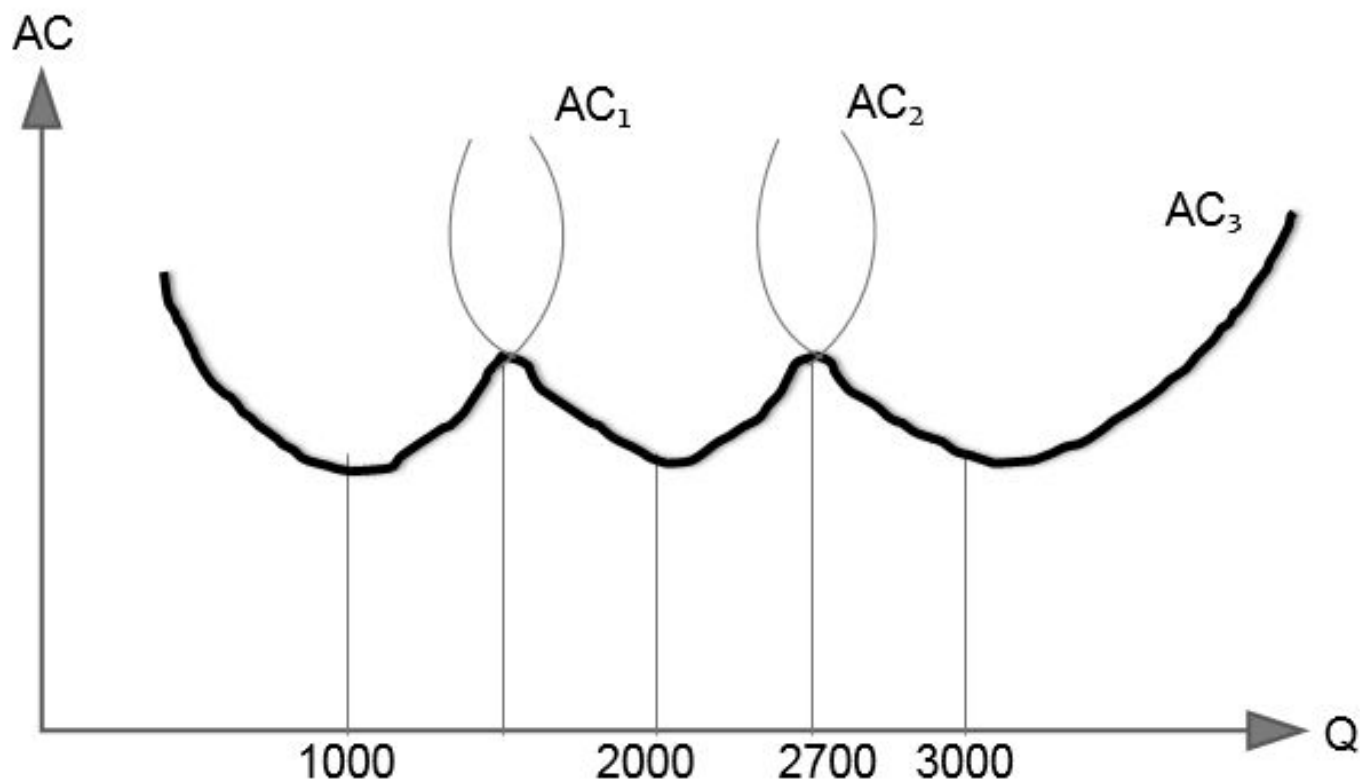

3. Ұзақ мерзімдегі шығынның ҚИСЫҒЫ

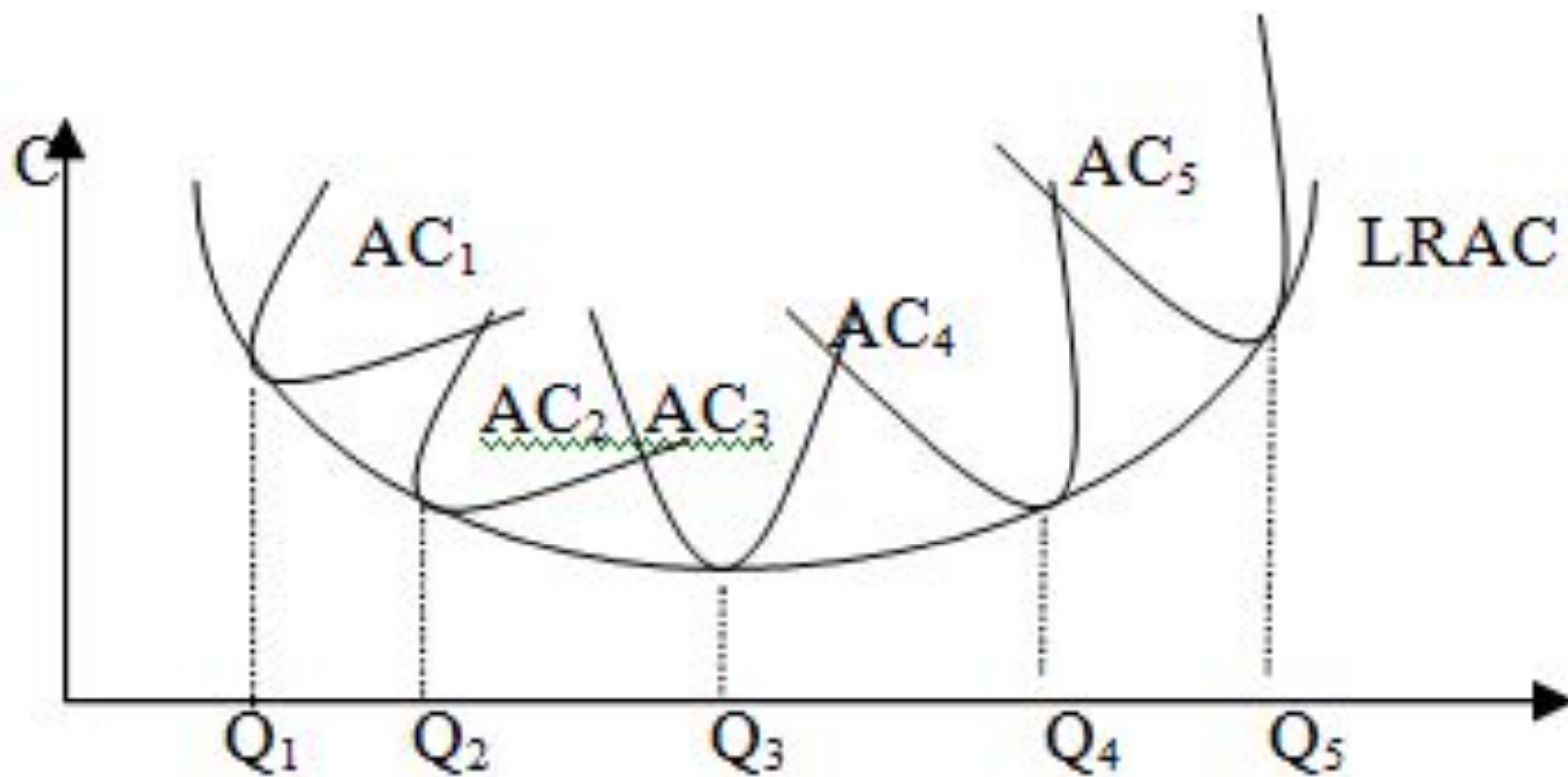
- Бұл уақыт ағымына байланысты өзгеріп тұруы мүмкін.
- **$A_1A_2A_3$ қисықтары** – көлемдері әр түрлі өнеркәсіп орындарының қысқа мерзім кезеңіндегі орташа жалпы қисықтары

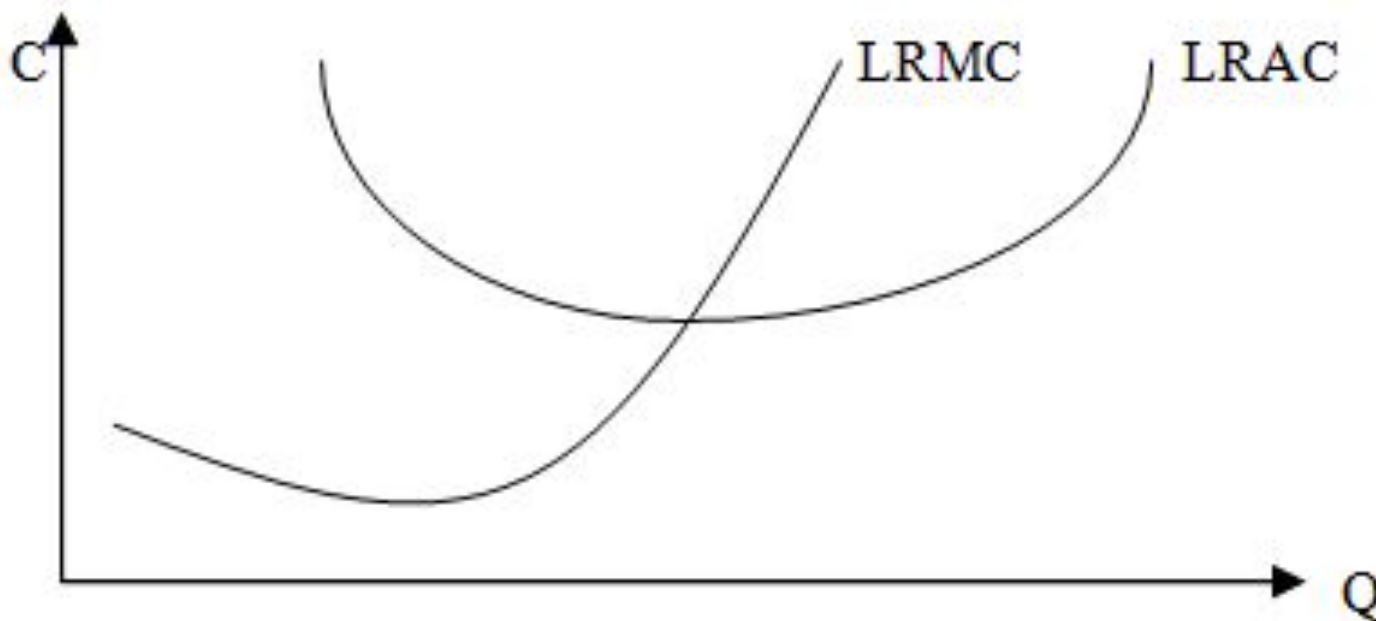
- Өнім шығару көлемі $0 < Q < 1500$ болған жағдайда бірінші өнеркәсіп орнының көлемі ең ұтымды болады, себебі жоғарыда көрсетілген өнім көлемін ең төменгі деңгейдегі шығындармен өндіруге болады

□ Ұзақ мерзімдегі орташа жалпы шығын қисығы

- Ұзақ мерзімдегі шекті шығын қисығы (LRMS) осы мерзімдегі орташа жалпы шығын қисығын (LRAC), LRMS -тың ең төменгі деңгейі нүктесінде басып өтеді

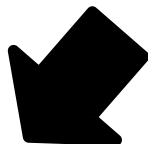
Ұзақ мерзімдегі шекті және орташа жалпы шығындар қисығы

4. Уақыт аралықтағы өндірістік шығындар

- ❖ Шығындар деп қандай да бір өндіріс көлемін өндіруге жұмсалған өндіріс факторларының ақшалай құнын алуға болады
- ❖ Өндіріс шығындары – бұл өнімді өндіруге кететін шығындар

Өндіріс шығындары

□ Айқын

(бухгалтерлік немесе сыртқы) – бұл сырттан алынған ресурстар үшін төленетін ақшалай төлемдер.

Бұған кіретіндер:

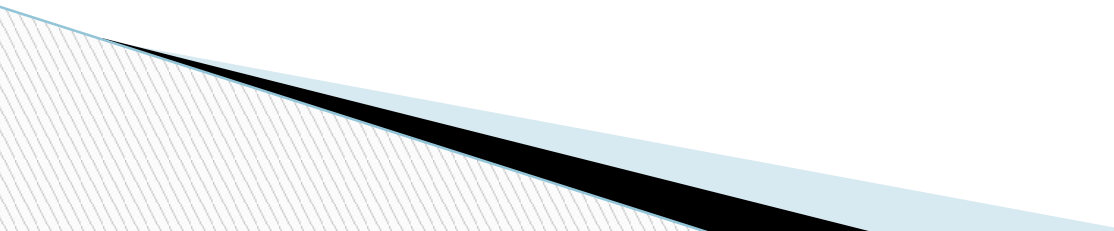
- жалдамалы жұмысшыларға төленетін еңбекақы,
- шикізаттар мен материалдарды төлеу,
- көліктік, қаржылық және заң қызметтері үшін төлемдер

Айқын емес

бұл шығындар төленбейді және бухгалтерлік есеп беруде көрсетілмейді

Тақырыпты бекітуге арналған викторина

- Экономикалық шығындарға не жатады?
 - Өндірістік шығындарға түсініктеме
 - Қысқа мерзім кезеңіндегі шығындар қалай анықталады?
 - Бухгалтерлік және экономикалық шығындарға анықтама беріңіз
 - Ұзақ мерзімді шығындарды сипаттаңыз
-

Есеп

- 1. Айына 500 пар аяқ киім шығаратын шағын кәсіпорынының тұрақты шығыны жылына 300000 тг тең. 1 пар аяқ киім шығарғандағы айнымалы шығындар 2000 тг болғандағы жалпы және орташа жалпы шығындарын анықта

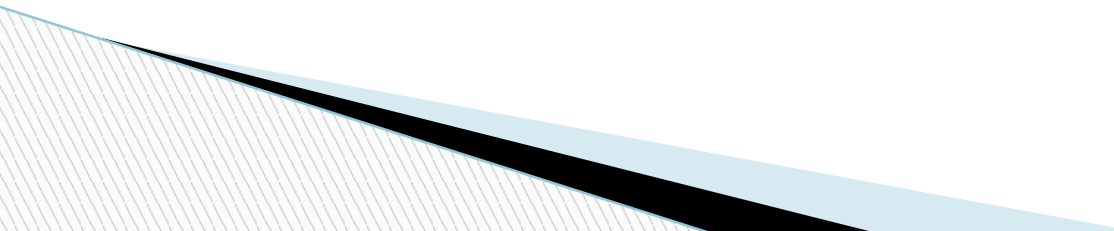
- 2. Фирма күнделікті 50 дана өнім өндіреді, оның 15 данасы қосымша уақытта өндіріледі. Күнделікті шығындар 4000 тг құрайды. Еңбекақы қоры күніне 10000 теңгелік тарифтен құралады және бұған қосымша уақытқа төленетін қосымша 6000 тг күнделікті қосылады. Орташа жалпы шығын тап
- 3. Жалпы шығындар мен өндіріс көлемінің арасындағы тәуелділік мына $TC=3Q+100$ формуламен анықталады. Жалпы, орташа және шекті шығындарын тап

Тест

- 1. Экономикалық шығындар құрамына:
- а) айқын және айқын емес шығындар, сондай-ақ кәдімгі пайда да қосылады;
- ә) айқын шығындар қосылып, айқын емес шығындар қосылмайды;
- б) айқын емес шығындар қосылып, айқын шығындар ескерілмейді;
- в) айқын және айқын емес шығындар қосылмайды.
- 2. Ұзақ уақыт мерзімінде:
- а) барлық шығындар айнымалы болады;
- ә) барлық шығындар тұрақты болады;
- б) айнымалы шығындар тұрақты шығындарға қарағанда тез өседі;
- в) тұрақты шығындар айнымалы шығындарға қарағанда тез өседі.
-

- 3. Қысқа мерзім аралығында:
- а) барлық шығындар айнымалы болады;
- ә) барлық шығындар тұрақты болады;
- б) айнымалы шығындар тұрақты шығындарға қарағанда тез өседі;
- в) тұрақты шығындар айнымалы шығындарға қарағанда тез өседі.
- 4. Төменде көрсетілгендердің қайсысы жалпы шығынды сипаттайды:
- а) ΔMC ;
- ә) $VC-FC$;
- б) $FC+VC+MC$;
- в) $FC+VC$;
- г) $(FC+VC)/Q$.

- 5. Орташа жалпы шығындар дегеніміз өнімнің бір данасын өндіруге жұмсалатын:
 - а) тұрақты және айнымалы шығындар;
 - ә) тұрақты шығындар;
 - б) айнымалы шығындар;
 - в) шекті шығындар
-

Қолданылған әдебиеттер тізімі

- М.Айдарханов, С.Жұмашбекова
«Микроэкономика»
- Ғаламтор ақпараттары

Назарларыңызға рахмет 😊